

عنوان مقاله:

برساخت روایی تاریخ بیهقی و تلاقی آن با اندیشه ایرانی

محل انتشار:

پژوهشنامه نقد ادبی و بلاغت، دوره 10، شماره 2 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 28

نویسنده:

فریدین حسین پناهی - استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه کردستان، کردستان، ایران. هیات علمی دانشگاه کردستان

خلاصه مقاله:

روایت‌مندی و ویژگی اجتناب ناپذیر «تاریخ» است. روایت با کارکردهایی چون نظام مند بودن و ساختارمند بودن، کارکردی انسجام بخش و نظم دهنده دارد. چنان که از میان واقعیت های فی نفسه بی شمار تاریخی، واقعیت های گزینش شده ای را تحت ساختارها و پیرنگ هایی مشخص گردهم می آورد. ساختارمندی و انسجام روایت، زمینه را برای دلالت معنایی و حتی دلالت ساختاری، و یافتن بسترهای ایدئولوژیک و غلبه نظم های گفتمانی خاص (و در نتیجه بروز گزینش ها و حذف و طردها) فراهم می آورد. مجموع این مسائل، به علاوه تکیه بر توالی، نسبت های علی و معلولی، تغییر وضعیت، و داشتن هدف غایی، همگی مولفه هایی روایی و در نتیجه غیرتاریخی هستند که در گزارش رخدادهای تاریخی دخیل اند و در نهایت می توانند به ساخت و تکوین «داستان» یا شکل هایی از داستان منتهی شوند. از سوی دیگر، گفتمان ها، ایدئولوژی ها و ساختارهای قدرت در برساخته شدن فهم تاریخی مورخ، و در نتیجه در روایت پردازی تاریخی او نقش موثری دارند، چنان که «روایت تاریخی» برساخته ای در نظام معرفت شناختی و ارزش گذاری های غالب بر دوره زندگی مورخ است. تاریخ بیهقی همچون دیگر متون تاریخی، روایتی گزینش شده از میان رویدادهای تاریخی بی شمار از یک دوره خاص است و بیهقی به عنوان سوزه ای در زمانه خود، روایت پردازی تاریخی اش تحت تاثیر گفتمان ها، ایدئولوژی ها و خاستگاه های هویتی خاصی شکل گرفته است، به ویژه آن که تقابل های گفتمانی و هویتی خاصی در روزگار بیهقی دیده می شود. بر این اساس، در این مقاله بر مبنای رویکرد تاریخ گرایی نوین، به بررسی برساخت روایی تاریخ بیهقی، و نوع مواجهه بیهقی با گفتمان های اثرگذار در روزگار او می پردازیم و تاثیر آن بر شکل گیری «روایت تاریخی» بیهقی بررسی و تحلیل می شود، چنان که سوزگی این مورخ در روزگارش به طرز دقیق تری واکاوی شود. نتایج تحقیق بیانگر وجود تقابل های درون ساختی میان سویه های تاریخی و فراتاریخی (Metahistorical) در روایت پردازی تاریخی بیهقی است، که ارتباط معناداری با تقابل های گفتمانی حاکم بر روزگار او دارد و از این میان، تقابل جریان هویت خواهی ایران گرا با جریان های هویت خواهی مورد حمایت دربار، نقش مهمی در شکل گیری این تقابل های درون ساختی دارد.

کلمات کلیدی:

تاریخ بیهقی، روایت تاریخی، تاریخ گرایی نوین، اندیشه ایرانی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1296932>

